

Stilstand, men en stadig Bevægelse og Udvikling, og det er derfor let forklarligt, at der i den Tid, der er hengaaet siden Afslutningen af Processkommissionens Arbejde og vil hengaa inden Retsreformens endelige Vedtagelse, rimeligvis vil vindes en klarere Indsigt i og korrektere Opfattelse af flere processuelle Spørgsmaal, ligesom selvfølgelig Processkommissionens Forslag ej heller kunne gøre Krav paa at være uden Fejl, mere end andre legislative Arbejder. Tillige kan det ventes, at Erfaringer fra andre Lande, hvor den mundtlige Processmaade allerede er indført, ville belære om et og andet, som det kan være tjenligt at tage i Betragtning ved Lovens Affattelse." Det ytrede jeg allerede den Gang saa faa Nar efter, at Processkommissionens Arbejde var afsluttet, og de Herrer ville indse, at de Grunde, som den Gang kunde være til at udtale sig saaledes, ere blevne meget stærkere, efter som der er hengaaet en længere Mærætte, det er jo allerede en halv Snes Nar siden den Tid. Der er derfor mange Spørgsmaal, med Hensyn til hvilke jeg vil sige, at jeg ikke ubetinget i et og alt fastholder de Anskuelser, som i sin Tid indeholdtes i Processkommissionens Forslag. Der er Punkter som f. Eks. det store og vigtige Spørgsmaal om Appel — om, i hvilken Udtrækning Appel skal finde Sted, navnlig i Henseende til Bevisspørgsmaalet i en Sag, Spørgsmaalet om selve Bevisførelsens Indretning og Spørgsmaalet om Indretningen af den Skriftveksling, hvorpaa Proceduren skal hvile — det er Spørgsmaal, som siden den Tid have spillet en overordentlig stor Rolle, og hvor de Erfaringer, som man andet Steds maatte have indbundet, ville være af meget stor Værdi. Jeg opfatter derfor det Forslag, som her foreligger, saaledes, at det ikke er Meningen dermed at binde nogen til noget enkelt Punkt i de foreliggende Forslag, og det var jo for Resten ikke en Gang Meningen, den Gang disse Forslag sidst vare fremsatte. Noget saa Vinter længere borte end det, som jeg sidst oplæste, vil det findes anthydet allerede den Gang sa mig, at jeg forudsaa, at man fra Rigsdagens Side vilde finde sig foranlediget til at gøre mange mere eller mindre betydelige Ændringer i de fremsatte Forslag, og at jeg altsaa allerede den Gang, Forslaget blev fremsat, kort efter Processkommissionens Afslutning, var forberedt paa Ændringer af Forslaget her i Rigsdagen paa mange Punkter. Saa meget mere er det naturligvis Tilfældet nu, saa meget mere gaar jeg nu ud fra, at enhver Stilling er fri over for de foreliggende Spørgsmaal. Jeg vil ikke komme ind paa

Enkelthederne i den Henseende; thi det vilde føre meget for vidt. — Jeg skal bemærke med Hensyn til et Punkt, som har spillet nogen Rolle under Forhandlingerne, nemlig Spørgsmaalet om, hvorledes Mærkelisterne over Rævningerne skal dannes af Grundlisterne. Allerede den Gang, da Sagen var for her for ca. 10 Nar siden, udtalte jeg jo, at det var et Punkt, hvorom jeg var rede til at forhandle. Jeg har fremsat et Forslag, som for øvrigt ikke er uden Forbillede i andre Love; men jeg udtalte netop den Gang, at det var ikke nogen *conditio sine qua non*, at man netop skulde gaa ind paa det, som var fremsat, men at jeg ogsaa i det Punkt som i flere andre var rede til at forhandle med Tingene. — Et æret Medlem ytrede forleden, at Forslaget intet betød, skønt han ytrede sig senere paa en ganske anden Maade. Men i Begyndelsen af sit Foredrag vilde han gøre gældende, at det ikke indeholdt noget som helst, saa at denne Beslutning kunde være Opfordring til at fremme Retsreformen paa en hvilken som helst Maade, det skulde være. Saaledes opfatter jeg det ikke. Jeg lægger den Betydning deri, som ogsaa den ærede Forslagsstiller selv har udtalt, at det er Fremme af Retsreformen i Overensstemmelse med Grundlovens Bestemmelser, og jeg vil tilføje: i Overensstemmelse med hele den lange historiske Udvikling, som er foregaaet paa dette Punkt. Jeg opfatter det saaledes, at det med Hensyn til de store Grundtræk er Meningen, at der skulde arbejdes videre i den Ånd, i den Retning, som er angiven ved Grundloven, og som tydelig nok kan ses i hele den Række af Bestræbelser, der ere gjorte siden 1849, og som endte med Processkommissionen af 1868, hvis Arbejde som bekendt afsluttedes i 1877. Men enhver saadan Gennemførelse af almindelige Principper kan jo ske paa mange Maader, men man kan derfor ikke sige, at selve Beslutningen er farveløs. Jeg opfatter den altsaa som gaaende ud paa at anmode Rigsdagen om at fremme denne Sag, det vil altsaa sige: skride til de Forberedelser, som ere nødvendige for, at denne Sag kan forelægges Rigsdagen i den samme Ånd, hvori de Retsreformbestræbelser, der have fundet Sted hidtil, have gaaet, men at der med Hensyn til Gennemførelsen af Retsreformen i det enkelte forbeholdes fuldstændig Frihed for alle Parter, og jeg kan her henholde mig til, hvad der blev ytret af det ærede Medlem for Holbæk Amts 5te Valgrets (Korsgaard) forleden Dag, at jeg selv ikke ønsker at være bunden ved de Forslag, som i sin Tid fremtom fra Processkommissionen